

KRAJOWA RADA
RADIOFONII i TELEWIZJI

Radiofoniczne programy lokalne 2001 - 2016

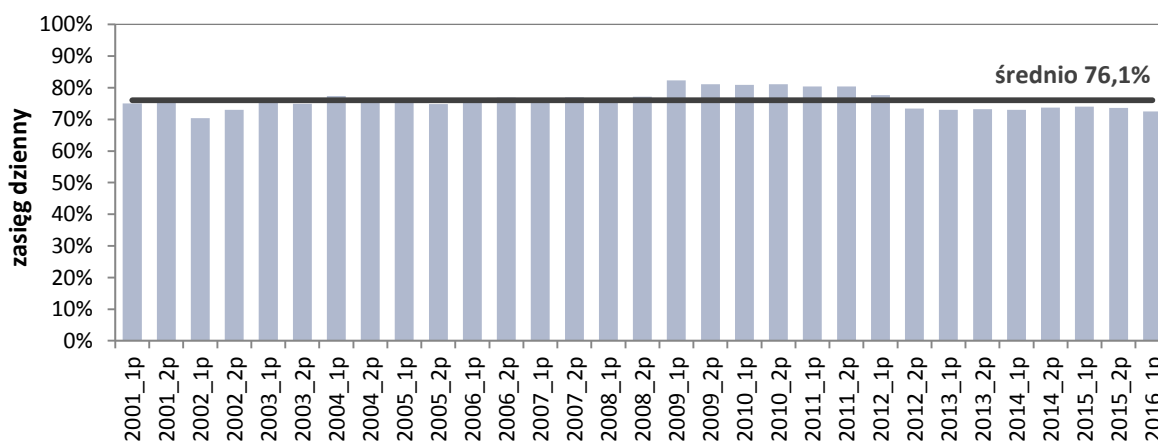
Analiza i opracowanie Monika Trochimczuk
Departament Monitoringu

Warszawa 2016

WPROWADZENIE

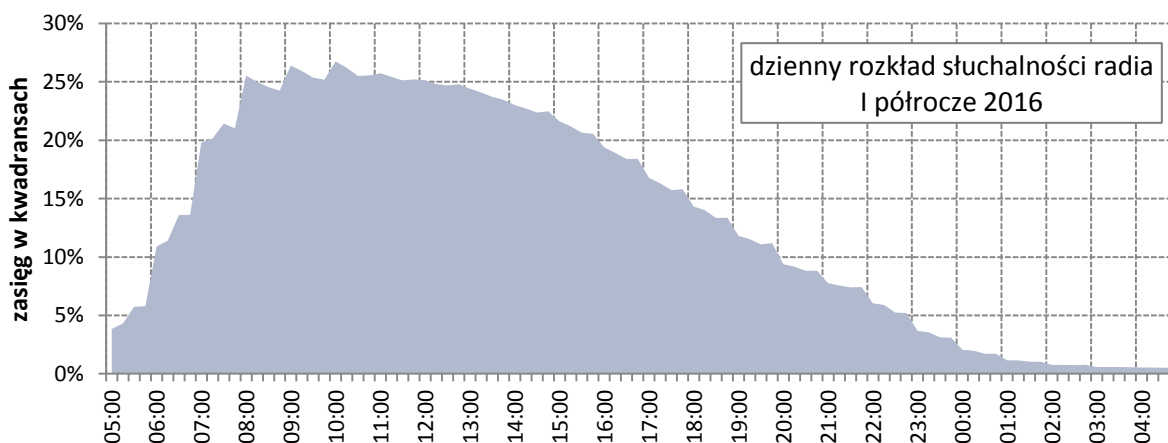
Polska jest krajem, w którym radio, pomimo szerokiej oferty telewizyjnej i rozwoju mediów internetowych, jest wciąż chętnie słuchane. Średnio 76,1% mieszkańców Polski w wieku 15-75 lat słucha radia w ciągu dnia. Odsetek ten nie uległ dużym wahaniom na przestrzeni ostatnich 16 lat (por. Wykres 1.).

Wykres 1. Zasięg dzienny radia w kolejnych półroczach lat 2001-2016.¹

Radio towarzyszy nam niemal przez cały dzień od chwil po przebudzeniu, w drodze do pracy, w pracy i podczas powrotu z niej oraz podczas codziennych zajęć domowych (por. Wykres 2.). Między 7:00 a 16:00, w każdym kwadransie, radia słucha ponad 20% mieszkańców Polski. Dopiero popołudniu rozpoczyna się dominacja telewizji.

Wykres 2. Łączny zasięg w kwadransach² programów radiowych w Polsce w I półroczu 2016.

Polscy radiosłuchacze mogą wybierać spośród siedmiu programów ogólnopolskich, pięciu programów ponadregionalnych, programów regionalnych radia publicznego oraz programów

¹ Zasięg dzienny w %, inaczej wielkość audytorium: odsetek osób w danej populacji, które słuchały programu przynajmniej raz w ciągu dnia.

² Zasięg w kwadransach programu/grupy programów: odsetek osób z danej populacji słuchających tego programu/grupy programów w określonym kwadransie w ciągu doby

dostępnych tylko lokalnie. Najpopularniejsze są programy o zasięgu ogólnopolskim, jednak ponad 20% czasu słuchania Polacy przeznaczają na słuchanie programów lokalnych.

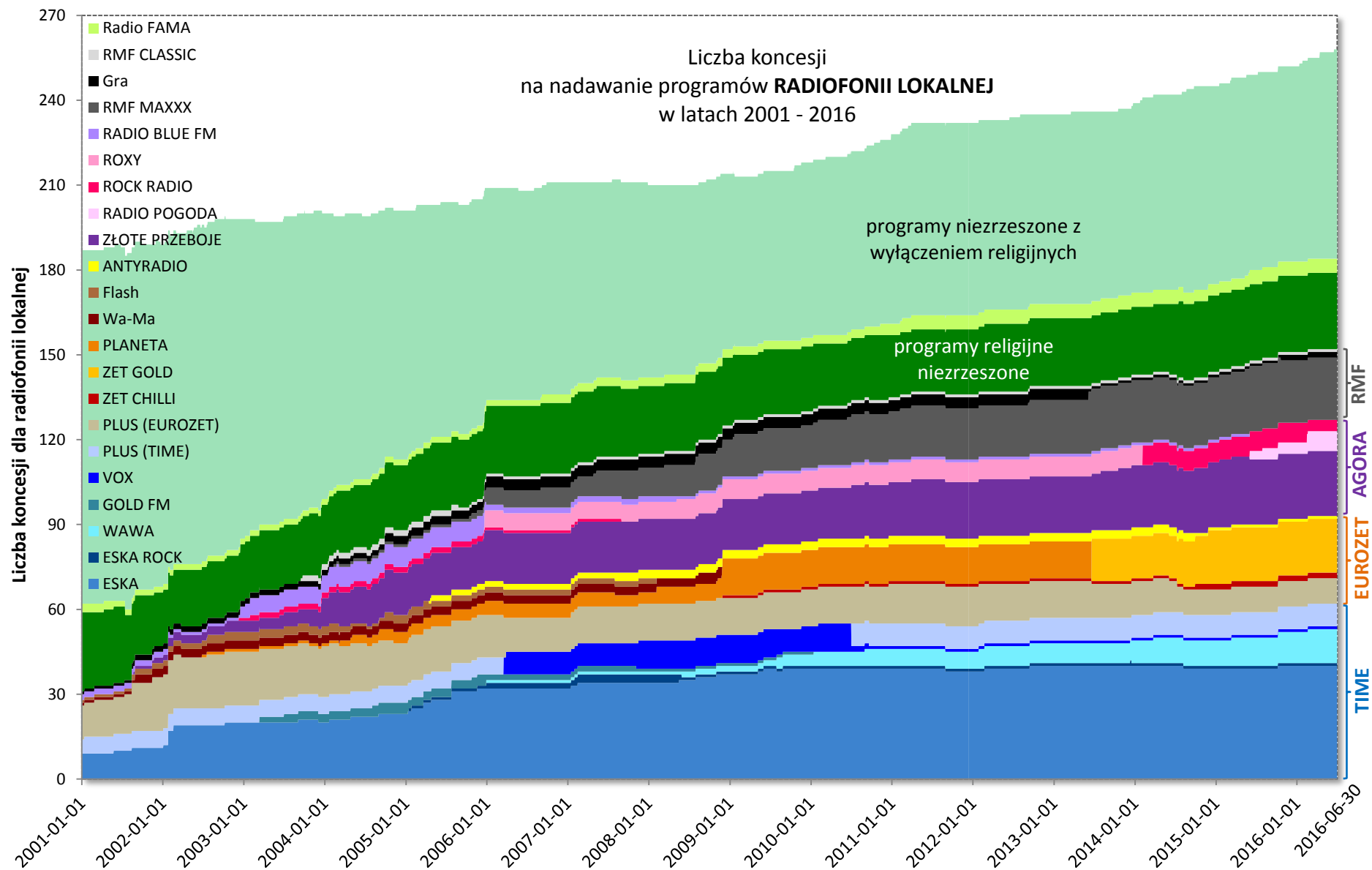
Programy lokalne charakteryzują się mniejszym niż programy regionalne i ponadregionalne zasięgiem technicznym, a więc i ludnościowym, choć występują w tym względzie duże różnice. Przykładem mogą być programy lokalne nadawane na terenie Wrocławia i w okolicznych gminach: Eska Wrocław obejmuje swoim zasięgiem 2 193 000 osób, Katolickie Radio Rodzina we Wrocławiu – 1 097 900 osób, Radio WAWA Wrocław – 712 800 osób, radio Gra Wrocław – 488 400, a Akademickie Radio LUZ – 116 300 osób. Czyli jeden program lokalny (Eska Wrocław) ma blisko 20 razy większy zasięg ludnościowy niż drugi program lokalny (Akademickie Radio LUZ).

Ze względu na lokalny charakter programu, nadawcy są zobowiązani, poprzez odpowiednie zapisy w koncesji, do uwzględnienia w programie spraw dotyczących społeczności lokalnej. Przykładowo, koncesja dla jednego z programów określa, że: *„Program będzie zawierał różne rodzaje audycji słownych i innych przekazów słownych oraz elementów słownych w audycjach słowno-muzycznych poświęconych tematyce lokalnej odnoszących się do miejscowości objętych zasięgiem nadawania, przy czym udział ww. słownych pozycji programu będzie wynosił nie mniej niż 10% tygodniowego czasu nadawania programu w godzinach 6.00 – 23.00.”* Z obowiązku umieszczenia w programie tematyki lokalnej wyłączone są programy społeczno-religijne oraz programy akademickie, które mają swoje inne specyficzne zadania.

W latach 2001 – 2016 nastąpił rozwój sieci programowych programów radiofonii lokalnej. Sieci są tworzone przez programy, które mają wspólną politykę marketingową, są tak samo sformatowane, współdzielą znaczną część programu, różnią się natomiast między sobą pasmami lokalnymi. Programy w sieciach noszą też nazwy kojarzące je z daną siecią, np. Radio PLUS Warszawa, ESKA Białystok, ZŁOTE PRZEBOJE O'LE 92,8 FM. Na początku 2001 r. na rynku obecnych było 9 programów z sieci ESKA, 17 programów sieci PLUS oraz 161 programów nie przyłączonych do sieci programowych, w tym 28 programów społeczno-religijnych (zob. Wykres 3.). W następnych latach na rynku pojawiały się kolejne sieci: Złote Przeboje, Wa-Ma, Flash, Radio Gra, Radio Fama, Rock Radio, Radio Blue, Gold Fm, RMF Classic, RMF MAXXX, Planeta, ESKA Rock, AntyRadio, ROXY FM, WAWA, Radio VOX FM, Zet CHILLI, Radio ZET Gold, Radio Pogoda. Najczęściej do sieci dołączane były programy lokalne już działające na rynku, ale przyznawano też lokalnym programom sieciowym nowe koncesje. Na przestrzeni lat część sieci zmieniała nazwę i format muzyczny. Większość sieci programowych należy do jednej z czterech grup medialnych: AGORA, EUROZET, RMF i TIME. Niektóre, niewielkie sieci – Radio Fama należą do mniejszych podmiotów. W niniejszej analizie, ze względu na niezależność od dużych grup medialnych, zostały one potraktowane jako programy niezrzeszone w sieciach.

Do roku 2009 liczba lokalnych programów niezrzeszonych w sieciach systematycznie malała – ze 161 na początku roku 2001 do 86 w roku 2009. Od 2009 r. liczba ich zaczęła ponownie, choć powoli rosnąć. W końcu pierwszej połowy 2016 r. nadawane były 103 programy niezrzeszone w sieciach, w tym 27 programów społeczno-religijnych oraz dodatkowo 5 programów sieci FAMA. Pozostałe 152 programy należały do sieci wymienionych wyżej czterech dużych grup medialnych.

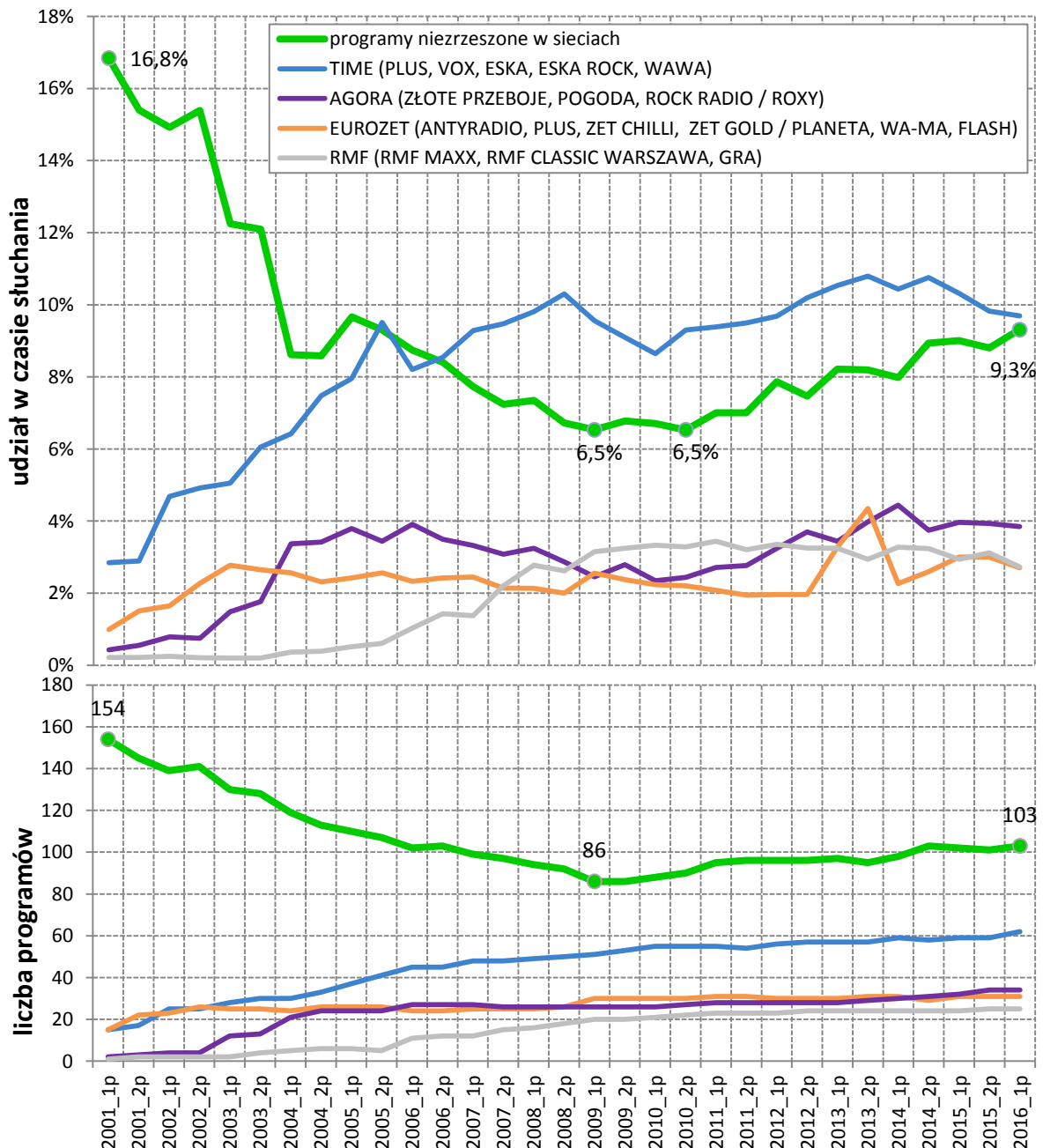
Wykres 3. Liczba koncesji.

WYNIKI

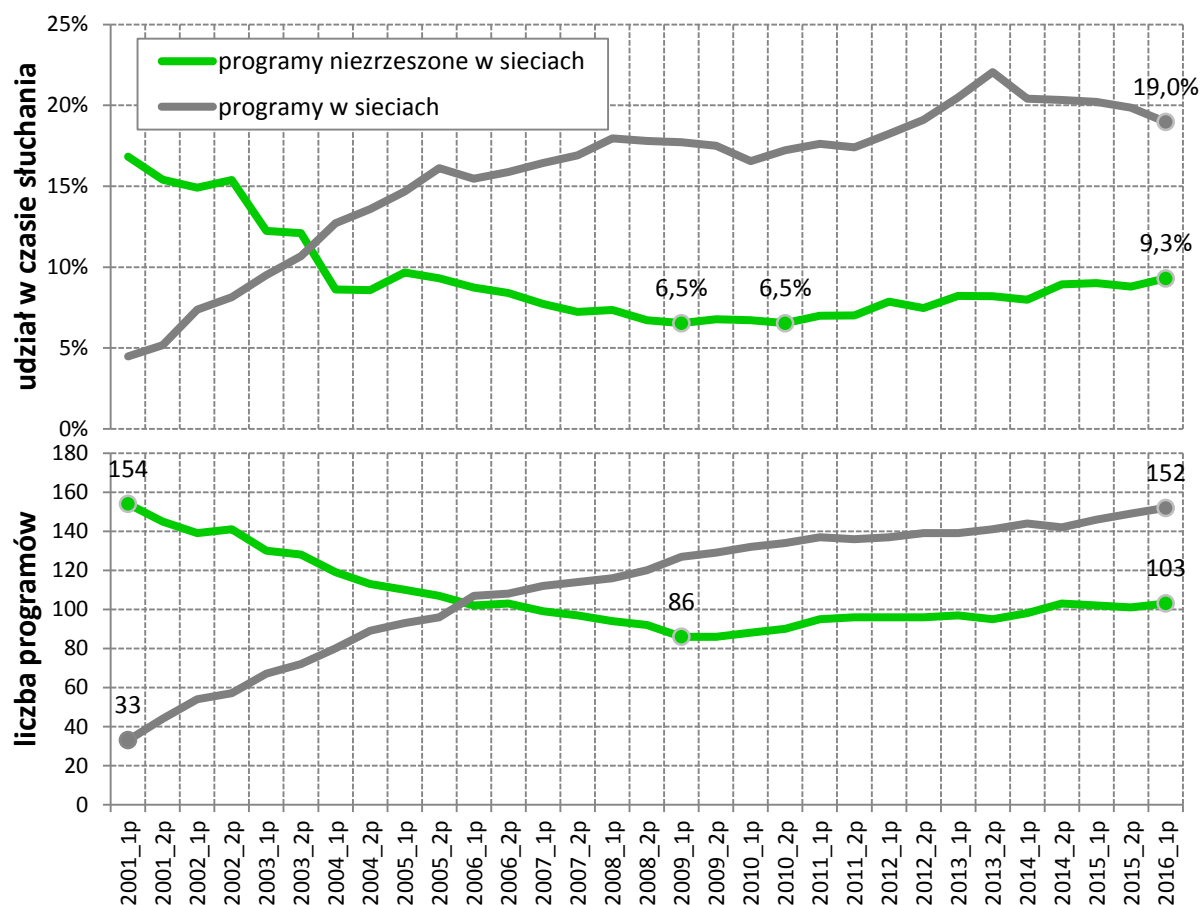
Analiza słuchalności została przeprowadzona w oparciu o badanie *Radio Track* organizowane przez firmę *Millward Brown*. Wielkości próby oraz więcej informacji o badaniu i analizie danych zamieszczone jest w rozdziale *Nota metodologiczna* na końcu dokumentu. Badanym wskaźnikiem słuchalności był udział w czasie słuchania³.

Wykres 4. Udział w czasie słuchania grup programów lokalnych oraz liczba programów (wydanych koncesji) w kolejnych półroczach w latach 2001-2016.

³ **Udział programu/grupy programów w czasie słuchania:** stosunek całkowitego czasu, jaki słuchacze poświęcili na słuchanie określonego programu radiowego/grupy programów do całkowitego czasu słuchania wszystkich objętych badaniem programów radiowych.

Wykres 5. Udział w czasie słuchania grup programów lokalnych oraz liczba programów (wydanych koncesji) w kolejnych półroczach w latach 2001-2016.

Wykres 4. w swojej górnej części przedstawia jak w kolejnych półroczach między 2001 a 2016 rokiem zmieniał się udział w czasie słuchania programów lokalnych zrzeszonych w sieciach należących do czterech dużych grup medialnych oraz udział programów lokalnych niezrzeszonych w sieciach. Jednocześnie, w dolnej części wykresu można prześledzić zmiany liczby koncesji przyznanych na te programy.

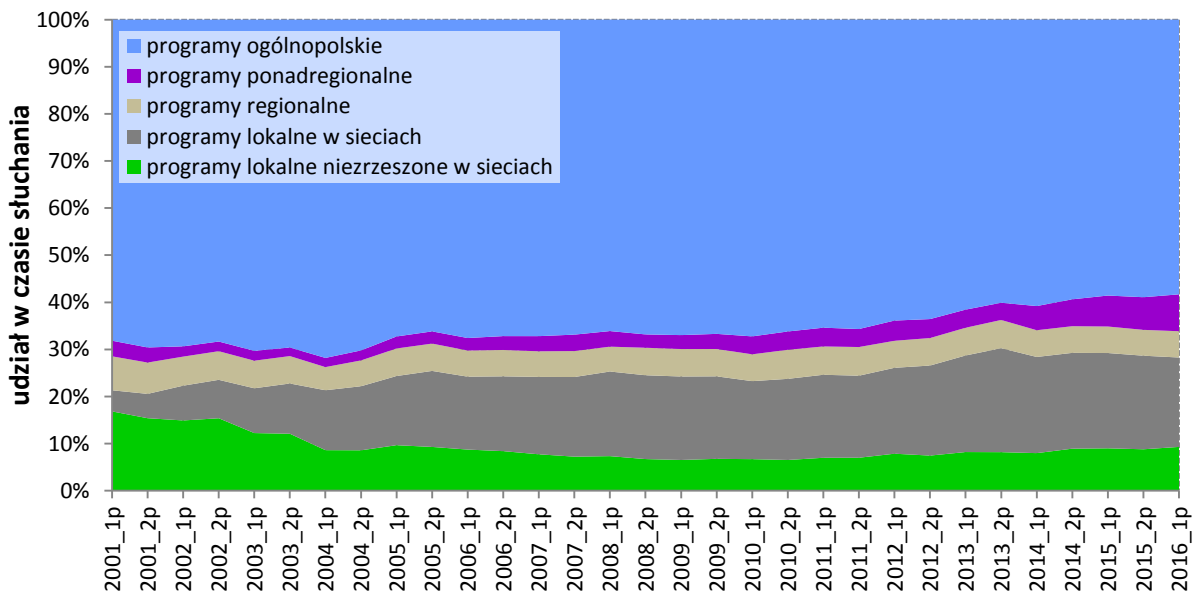
Aby móc łatwiej porównać zmiany wskaźnika słuchalności programów niezrzeszonych w sieciach i programów sieciowych na Wykresie 5. przedstawiono łączny udział w czasie słuchania dla programów zrzeszonych w sieciach.

Udział w czasie słuchania jest, co naturalne, wyraźnie skorelowany z liczbą przyznanych koncesji. Początkowy, wysoki, sięgający 17% udział w czasie słuchania niezrzeszonych w sieciach programów lokalnych oraz ich liczba systematycznie malały aż do roku 2009. W tym czasie rosła liczba programów w sieciach. Między rokiem 2001 a 2009 udział w czasie słuchania programów niezrzeszonych zmalał o 61% a ich liczba o 44%. Tym samym ich udział w czasie słuchania malał 1,4 razy szybciej niż liczba tych programów. Przez następne dwa lata udział w czasie słuchania lokalnych programów niezrzeszonych w sieciach utrzymywał się na tym samym poziomie, po czym od roku 2011 rozpoczął się systematyczny wzrost tego wskaźnika. Między rokiem 2009 a 2016 nastąpił jego 42% wzrost. Liczba programów niezrzeszonych zwiększyła się w tym okresie o 20%. A więc udział w czasie słuchania tych programów rósł dwa razy szybciej niż ich liczba.

Inaczej przebiegają zmiany udziału w czasie słuchania programów zrzeszonych w sieciach. Mimo, że liczba tych programów wciąż rośnie (nawet nieco szybciej niż liczba programów niezrzeszonych), to w ostatnich trzech latach ich udział w czasie słuchania zaczął się zmniejszać. Widoczny na wykresie, przypadający na drugie półrocze 2013 r. szczyt popularności tych programów był związany z czasową zmianą formatu muzycznego programów sieci PLUS za AC⁴ na muzykę taneczną i disco-polo. W 2014 r. sieć Radia Plus przyjęła format *Classic hits*.

Aby zyskać kompletny obraz należy jeszcze wziąć pod uwagę, jak przebiegają zmiany udziału w czasie słuchania pozostałych programów radiowych obecnych na rynku (ogólnopolskich, ponadregionalnych i regionalnych).

Wykres 6. Udział w czasie słuchania programów o zasięgu lokalnym, regionalnym, ponadregionalnym i ogólnopolskim w kolejnych półroczach w latach 2001-2016.

Udziały w czasie słuchania wszystkich programów obecnych na rynku radiofonicznym składają się do 100%. Wykres 6. ilustruje jak owo 100% rozkładało się w kolejnych półroczach pomiędzy grupy programów o zasięgu ogólnopolskim, ponadregionalnym, regionalnym i lokalnym. Większość udziału w czasie słuchania przypada na programy ogólnopolskie. W 2001 radiostuchacze dzielili swój czas głównie między programy ogólnopolskie, a niezrzeszone w sieciach programy lokalne i programy regionalne radia publicznego. Z czasem coraz więcej czasu zajmowało słuchanie lokalnych programów zrzeszonych w sieciach. Odbywało się to początkowo kosztem czasu poświęconego na słuchanie lokalnych programów niezrzeszonych, a od około 2004 r. także kosztem programów ogólnopolskich. W ostatnim okresie mała odsetek czasu słuchania programów ogólnopolskich i lokalnych programów zrzeszonych w sieciach, a rósł udział w czasie słuchania programów ponadregionalnych oraz lokalnych programów niezrzeszonych

⁴ AC – Adult Contemporary – format radiowy o muzyce adresowanej do dorosłego słuchacza – przeboje łagodnego rocka i muzyki pop pochodzące począwszy od lat 70' do współczesnych.

w sieciach. Udział w czasie słuchania programów regionalnych w latach 2001-2002 nieco spadł i od tamtego czasu utrzymuje się na mniej-więcej stałym poziomie.

PODSUMOWANIE

Od kilku lat, można przyjąć, że od 2010 r., mamy do czynienia z tendencją wzrostu słuchalności programów lokalnych, które nie zostały włączone do sieci programowych. Od programów zrzeszonych w sieciach odróżniają się one wyraźniejszym rysem lokalnym. Są one tworzone przez lokalne zespoły redakcyjne i nadają własne audycje niepowtarzane w innych programach.

W ostatnim czasie wzrasta też popularność programów ponadregionalnych. Są to programy wyspecjalizowane, o formatach niespotykanych lub rzadko spotykanych wśród programów lokalnych. TOK FM ma charakter informacyjno-publicystyczny i nadaje mało muzyki, VOX FM to program z muzyką taneczną i disco-polo, RMF Classic zaś z muzyką klasyczną i filmową. AntyRadio specjalizuje się w rocku alternatywnym, a radio muzo.fm ma profil informacyjno-biznesowo-muzyczny.

Obserwowana tendencja zachęca do postawienia pytań, na które trudno byłoby odpowiedzieć nawet w przypadku pogłębionej analizy socjologicznej, ale które są ciekawe i warto je mieć na uwadze obserwując rynek mediów w nadchodzących latach:

- Czy mamy do czynienia z zachodzeniem przemiany w podejściu odbiorców do treści oferowanych przez media?
- Czy część słuchaczy, poszukując tematów sobie bliższych, odpowiadających zainteresowaniom, zmienia programy uniwersalne skierowane do ogółu na programy bardziej sprofilowane?
- Czy rośnie w społeczeństwie przywiązanie do lokalności i większa potrzeba kontaktu z tym, co lokalne?

NOTA METODOLOGICZNA

Badania słuchalności programów radiofonicznych w Polsce są prowadzone przez firmę *Millward Brown* (badanie *Radio Track*). Obecnie dostępne dane pozwalają analizować wskaźniki słuchalności programów w okresie od 2001 roku do teraz.

Programy uwzględnione w badaniu i udział w czasie słuchania

Badanie uwzględnia większość programów posiadających koncesję na nadawanie naziemne w paśmie UKF, pominiętych jest tylko kilka programów, nadawanych mniej niż 24 godziny na dobę, bądź tylko w niektóre dni tygodnia. W latach 2001-2009 obok programów koncesjonowanych na liście programów znajdowała się też kategoria „inne”. Składały się na nią odpowiedzi „nie wiem” i „nie pamiętam”, nazwy stacji już nieistniejących lub niemożliwych do zidentyfikowania oraz wskazania stacji internetowych. W 2009 r. programy z kategorii „inne” miały 6% udziału w czasie słuchania⁵. Od roku 2010, dla usprawnienia

⁵ Zob. „Przemiany w zwyczajach słuchania radia w latach 2001-2010”

http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/public/Portals/0/kontrola/program/radio/problemowe/zwyczaje_radio_2001-2010.pdf

badania, wycofano tą kategorię, co wpłynęło na wyznaczenie wielkości udziału w czasie słuchania pozostałych stacji. Aby porównać dane sprzed 2010 r. z danymi późniejszymi w niniejszej analizie przeliczono wskaźniki udziału w czasie słuchania, tak, żeby ich suma z pominięciem kategorii „inne” wyniosła 100%.

Próba

Badanie słuchalności jest prowadzone wśród respondentów w wieku 15-75 lat, na podstawie wywiadów telefonicznych oraz uzupełniającego badania dziennikowego. Opis badania można znaleźć na stronie badania *RadioTrack*⁶. W ciągu roku przeprowadzanych jest ponad 80 tysięcy wywiadów, wyniki badań są publikowane w paczkach obejmujących trzy miesiące. Aby uzyskać odpowiednią próbę statystyczną w przypadku programów o mniejszym zasięgu jakimi są właśnie programy lokalne, trzeba wziąć pod uwagę dane z dłuższego okresu, dlatego w prezentowanej analizie wykorzystano dane z okresów sześciomiesięcznych. Wielkości próby podane są w tabeli poniżej.

Tabela 1. Wielkość próby badania w kolejnych analizowanych okresach.

rok	liczba respondentów	
	I półrocze	II półrocze
2001	57 473	54 315
2002	46 973	45 756
2003	46 055	46 173
2004	46 314	46 045
2005	46 031	46 052
2006	45 921	45 961
2007	46 055	46 171
2008	45 907	45 960
2009	44 318	42 245
2010	42 155	42 013
2011	42 135	42 085
2012	42 123	42 096
2013	42 088	42 088
2014	42 115	42 115
2015	41 955	41 955
2016	41 977	–
łączna liczba respondentów 2001-2016		1 390 733

Łączenie programów grupy

Przy korzystaniu w analizie z danych sześciomiesięcznych trzeba poczynić pewne założenia, aby móc pogrupować te programy w sieci, lub zaliczyć je do grupy programów niezrzeszonych. W ciągu pół roku na liście programów zachodzą liczne zmiany wynikające z zaprzestania/rozpoczęcia nadawania, włączania/wyłączania programów lokalnych

⁶ <http://www.radiotrack.pl/index.php/badanie/obadaniu.html>

do/z sieci programów. Program był w analizie uwzględniany w danym półroczu i w danej grupie programów (w jednej z sieci, lub w grupie programów niezrzeszonych w sieciach), jeśli był w ramach tej grupy nadawany przez co najmniej trzy miesiące. Na przykład Radio Galicja, które miało przyznaną koncesję od 2 sierpnia 2006 r., a od 14 stycznia 2009 r. zmieniło nazwę na RMF MAXXX Nowy Sącz zostało uwzględnione w analizie od drugiego półrocza 2006 roku do drugiego półrocza 2008 roku w grupie programów nie włączonych do sieci programowych, a od pierwszego półrocza 2009 r. do chwili obecnej w grupie programów z sieci RMF MAXXX.